

Harta 2011

Kinnitatud Eesti Koostöö Kogu nõukogu poolt 12.04.2011

Iseseisvuse taastamisele järgnenud kahekümne aasta jooksul on Eesti jõudnud imetlusväärse kiirusega maailma arenenud riikide hulka. Tänu mitmekülgsele lõimumisele ÜRO, Euroopa Liidu, NATO, OECD, Schengeni lepingu jt institutsioonidega võib Eesti esimest korda oma ajaloo loota püsivaks arenguks vajalikele julgeolekutagatistele. Eesti naasmine Euroopasse tähendas stabiilselt arenenud riikide majandusliku ja poliitilise praktika kiiret juurutamist ning kohanemist väliste nõuete ja üleilmastumisega kaasnenud tingimustega. See on märgatavalt suurendanud Eesti inimeste liikuvust ning iga üksiku inimese vastutust oma käekäigu eest praegu ja tulevikus. Teisalt, nagu osutavad Eesti Inimarengu Aruanded ja eri valdkondade raportid, on see tekitanud ühiskonna kestlikkuse seisukohast kaheldavaid veelahkmeid eri ühiskonnakihtide ja huvirühmade vahel ning lisanud otsustesse heitlikkust ja tasakaalustamatust. Et mitte takerduda majanduskesksusse ja lihtsustatult mõistetud kiirenduse-käsitlusse, peab Eesti tegema järgmise sammu: tõstma esiplaanile meie inimeste elukvaliteedi koos ühiskonna tugevuse, kestlikkusega ning sellele vastava väärtusarendusega.

Eesti Koostöö Kogust, kes koondab üle 70 organisatsiooni ja vabaühenduse, on saanud arvestatav erakondadeväline platvorm eri arusaamade ja neid esindavate poolte kokkuvõimiseks. Ühiskonna ja riigi olukorra seireks ning arengusuundade kavandamiseks kaasatakse mis tahes valdkonna parimaid asjatundjaid. Konverentsidel, ümarlaudades ja mõttekodades kujunenud seisukohtadest lähtudes on tehtud otsustuskogudele ja riigivõimule läbikaalutud ettepanekuid mitmete probleemide lahendamiseks, mis seisavad Eesti ees. Ühtlasi on jälgitud ettepanekute edasist käekäiku. Kõige selle taga on veendumus, et kodanikuühiskonnale iseloomulik laia avalikkuse osavõtt arutelust riigiasjade üle on ainus viis, kuidas säilitada demokraatlik elukorraldus, milles osaduslikul suhtel on sama suur tähendus kui esindatusel.

Eesti Koostöö Kogu kutsub Harta osalisi ja kõiki kaasamõtlejaid keskendumisele järgmisel kümnendil **Eesti elukvaliteedile**. Elukvaliteet on väärtusmõõt, mis sisaldab usalduslikku partnerlust eri põlvkondade, huvirühmade, aga ka tööandjate ja töövõtjate ning riigi vahel. See väärtusmõõt aitab käsitleda Eestit kui parimat elupaika eestlastele ja siin elavatele teistest rahvustest inimestele. Kõrge elukvaliteet tagab, et Eesti on turvaline lävepakk mujale maailma minemiseks, kuid alati jääb avatuks tagasitee koju. See on Eesti senist võimekust, eestlaste ajaloolis-kultuurilisi tegureid ja elulaadi arvestav väärtusmõõt, mis peab samas tagama meie püsivuse rahvusvahelises konkurentsivõimes. **Kõrge elukvaliteet on Eesti jätkusuutliku arengu ning kestlikkuse eeldus ja eesmärk.**

Eesti Koostöö Kogu näeb oma esmase ülesandena aastatel 2011–2014 tegeleda alljärgnevate elukvaliteedi aspektidega.

1. Eesti inimvara väärtustamine. On selge, et Eesti-suguse väikeriigi püsivuse peamine tagatis on tema inimvara. Me kaotame inimesi riskiva tervisekäitumise, rahvastikutaaste madala taseme ja Eestist lahkumise tõttu. Sündide väärtustamisele ei järgne samal tasemel sotsiaalset lõimetishoolet (lasteaiakohtade ja huviringide nappus, vanemate liiga suur koorem laste koolitamisel jms). Me peame leidma lahendused, kuidas paremini kasutada eakate inimeste võimekust tegutsemiseks nii majandussektoris kui ka avalikus teenistuses ning põlvkondadevahelise järjepidevuse hoidjana. Senine rahvastiku liikumine on olnud ühesuunaline: migratsioon äärealadelt linnadesse. Sellele on lisandunud sotsiaal-majanduslik või elukeskkonna vahetamist silmas pidav väljaränne. See on üha enam tekitanud tühikuid asustuses ja süvendanud piirkondlikku ebavõrdsust. Eeloleval aastakümnel on Eestil võimalus muuta arengusuundi, mis mõjuvad meie inimvarale negatiivselt, ning tõestada, et me saame ja suudame paremini.

Eesti Inimarengu Aruanne, elukvaliteedi ja inimvara indeks ning valdkondlikud raportid on need instrumendid, millega Eesti Koostöö Kogu osaleb inimvaraga seonduva teadvustamisel ja lahenduste pakkumisel.

2. Haritus elukvaliteedi põhinäitajana. Just haridus on ajaloos olnud nii Eesti ühiskonna kujundaja kui ka selle arengumootor. Haridus on lahutamatu osa Eesti kultuurist, olles selle järjepidevuse ja professionaalsuse tagatis. Uuringud osutavad, et koos haridustaseme tõusuga suurenevad tööhõive ja palk, paraneb tervisekäitumine ja kasvab eluiga, tekib pinnas iga inimese väarikaks eneseteostuseks. Sellest arusaamast lähtuvalt jätkab Eesti Koostöö Kogu koos Haridus- ja Teadusministeeriumiga Eesti uue haridusstrateegia väljatöötamist, kutsudes kõiki huvitatud pooli osalema meie hariduse tuleviku kujundamisel. Koosõlas „Euroopa Liidu strateegiaga 2020” alustab Eesti Koostöö Kogu tööd selle nimel, et elukestev õppimine kui mõtteviis saaks omaseks igale Eesti inimesele.

3. Teised rahvused kui ühiskondlik rikkus. Aastaid on kestnud eestlastest erineva ajaloolise tausta ja saatusega ning keelelis-kultuurilise enesemääratlusega rahvaosa lõimimine eesti ühiskonda. See on kasvanud küll kodanikutunnet, kuid suhtlust teiskeelsete kogukondadega varjutavad endiselt eelarvamused ja kapseldumine. Eesti Koostöö Kogu toetab ühise dialoogiruumi laiendamist põhirahvuse ning rahvusvähemuste vahel. Rahvuste Ümarlaura tegevus on suunatud sellele, et Eesti elukvaliteeti kui väärtusmõõtu mõistetak siin elavate rahvuste ühise eesmärgina keelest, rahvusest või usutunnistusest sõltumata.

4. Avaliku halduse uuendamine. Eesti elukvaliteet sõltub nüüdisaegsel kogukondlikul identiteedil põhineva kohaliku omavalitsuse ja riigi partnerlusest. Rohujuuretasandit esindavate seltside, liikumiste ja teiste vabaühenduste osalemiseks ühiskonnaelus on esmatähtis nende seotus kohalike omavalitsustega. Kohalike omavalitsuste toimimise ajakohastamisel peetakse oluliseks nende täidetavate ülesannete korrastamist ja tuluaallikate ratsionaalset kasutamist. See peaks välja viima kogu avaliku sektori uue partnerlus- ja koostööpoliitika väljatöötamiseni regionaalsel ja riigi tasandil, arvestades ühtse valitsemise põhimõtet. Eesti Koostöö Kogu näeb oma rolli muuhulgas Harta Ettepaneku väljatöötamises, mis lähtub avaliku halduse tõhusamaks muutmisest ning Eesti tervikliku ja tasakaalustatud arengu tagamisest.

Liitumiste ja kohanemisega oleme hakkama saanud. Nüüd on vaja tulevikku ise luua, keskenduda Eesti enda võimalustele ning kujundada meile omane riigi ja ühiskonna arengumudel. Eesti Koostöö Kogu peab selle mudeli väarikaks nurgakiviks just elukvaliteeti. Meie senine areng on olnud eristuvalt tulemuslik. Seades sihiks jõuda elukvaliteedis maailma parimate hulka, võime enesemeelselt kinnitada: Eestil on oma tee.